

MIKKO ROSENBERG

Kasvatus monilajiseen empatiaan

Meneillään oleva aikakausi on muuttamassa maapalloa yhä elinkelvottomammaksi. Ympäristöongelmat odottavat ratkaisua, jotta pahimmilta uhkakuvilta voidaan välttyä. Muutosvaatimus kohdistuu sekä yhteiskunnan rakenteisiin että yksilön kulutustottumuksiin. Avaan artikkelissani kulutuskäytäntöjen ongelmallisuutta aikalaiskriittisellä otteella, joka on sekä tapa kirjoittaa että näkökulma nykyisyyteen. Nykyisyyden ymmärtäminen on tarpeen, jotta tulevaisuutta voidaan muuttaa.

Yksinkertaisimpia tapoja ehkäistä ilmastonmuutoksen vaikutuksia yksilötasolla on siirtyä lihaproteiinien kuluttamisesta kasvisproteiineihin. Erityisesti miehillä on kuitenkin vähemmän valmiutta vähentää lihaproteiinien käyttöä kuin naisilla. Lihaproteiinien erityisyyttä korostavat ajattelutavat ovat yhteydessä länsimaisen ajattelun traditioihin, joissa korostuvat ihmiskeskeisyys ja luonnon ja ihmiskunnan välinen kahtiajako.

Ekologisesti yhä kestävämmän tulevaisuuden taivoittelu edellyttää muutoksia kasvatustieteessä. Monitieteinen perspektiivi auttaa maailman tarkastelemisessa marginalisoitujen ihmisten näkökulmasta käsin. Näkökulman avartaminen tarjoaa uudenlaisia käsitteitä, joiden varassa voidaan synnyttää ekologisesti kestävämpään maailmaan suuntaavaa kasvatustiedettä.

Havaitsemalla maapallon monilajiset ja hauraat vuorovaikutusketjut voidaan ymmärtää, että elämän ylläpitäminen vaatii kanssaeläjien hyvinvoinnin huomioinnin ottamisen. Monilajisessa empatiassa yhdistyvät tieto monilajisen maailman tärkeydestä ja tunne siitä, että elämän säilyttäminen maapallolla edellyttää epäitsekkästä käytöstä.

Asiasanat: empatia, kestävä kehitys, kulutustottumukset, ruokavaliot

Aikuiskasvatus 40(3), 176

MIKKO ROSENBERG

Evolve multispecies empathy

Our globe is becoming an even less liveable place. To prevent the worst threat scenarios, environmental problems must be tackled. Changes are necessary in both societal structures as well as in individual consumption habits. This article uses a contemporary critical viewpoint to focus on environmental problems related to current consumption habits. This is reflected in my writing style as well as in my perspective on the current times. For changing the future, it is a prerequisite to understand the current. One of the easiest ways for an individual to decrease their environmental impact is replacing meat proteins by vegetable proteins. Cutting down one's consumption of meat continues to be more challenging for males. The special status of meat proteins in Western thinking is based on the anthropocentric world view and human/nature dualism.

Changes in educational science are necessary for an ecologically more sustainable future. A mul-

tidisciplinary perspective helps us to see the world as marginalised persons see it. Widening the view offers novel concepts that make it possible to orient pedagogy towards an ecologically more sustainable world.

Discovering fragility of multispecies interaction and codependency, it becomes apparent that the maintenance of human life is only possible with the healthy co-existence of species.

Empathy across species requires a comprehensive knowledge of the necessity of multiple species and the acknowledging that selfless human behaviour is required to sustain life on earth.

Keywords: empathy, sustainable development, consumer habits, diets

Aikuiskasvatus 40(3), 176

Opettajaopiskelijoiden käsityksiä oppimisesta erilaisissa oppimisympäristöissä

Oppimisympäristöosaaminen kuuluu opettajuuden työelämätaitoihin, mitä viimeaikainen koulutuspoliittinen keskustelu on korostanut. Tutkimme opettajankoulutuksen loppuvaiheen opiskelijoiden käsityksiä oppimisesta erilaisissa oppimisympäristöissä. Tutkimusta taustoitetaan oppimisympäristötutkimuksen sekä formaalin ja informaalin oppimisen näkökulmista. Aineisto koostuu 142 opiskelijan tuottamista kirjallisen reflektointitehtävän avovastauksista. Se kerättiin Itä-Suomen yliopiston pedagogisten opintojen loppuvaiheen ”Kasvatus kestävään tulevaisuuteen” -opintojaksolta. Laadullisessa analyysissä sovellettiin fenomenografista lähestymistapaa. Opettajaopiskelijoiden käsitykset oppimisen ja oppimisympäristön suhteesta jaettiin analyysin perusteella kolmeen kategoriaan: 1) oppiminen olemassaolon tapana, 2) avautuvassa koulutusjärjestelmässä ja 3) sulkeutuneessa koulutusjärjestelmässä. Kapeimmillaan oppimiskäsitys rajoittui tiukasti suljettuun koulutusjärjestelmään. Avautuvan koulutusjärjestelmän

oppimiseen liittyvät käsitykset näkivät ulkopuoliset oppimisympäristöt resurssina ja mahdollisuutena oppimiselle. Laajimmillaan oppiminen käsitettiin olemassaolon tavaksi, jolloin oppimisympäristö laajeni perinteisiä ikä-, organisaatio- ja oppiainerajoja ylittäväksi ja oppijan koko kasvu ympäristön huomioiduksi kokonaisuudeksi. Tutkimustulosten nojalla voidaan suositella, että opettajankoulutuksessa käsitellään teoreettisesti ja käytännössä sekä koulutusjärjestelmän ulkopuolelle ulottuvien oppimisympäristöjen merkitystä oppimisprosessien jatkumoissa että koulun ulkopuolisiin toimijoihin ulottuvia verkostoitumistaitoja. On tärkeää, että opettajaopinnoissa opitaan tuottamaan eksplisiittistä käsitystä oppimisesta elämänmittaisena ja kaikkiallisena prosessina.

Asiasanat: oppiminen, oppimisympäristö, opettajan koulutus

Aikuiskasvatus 40(3), 197

Learning in relation to learning environments as perceived by pre-service teachers

One of the professional skills of a teacher is to know how to utilise different learning environments in their work, as emphasized in recent discussions on education. This paper reports on pre-service teachers' perceptions of learning in relation to different learning environments. The data consist of answers to 142 open-ended questions from a reflective task on the course "Education and sustainable future". The data were analysed qualitatively, following a phenomenographic approach. Our findings indicate that perceptions among pre-service teachers can be divided into three categories: 1) learning as a way of existence, 2) learning within an open educational system, and 3) learning within a closed educational system. In its most limited form (3), learning was perceived to only take place within the school, while students with an open view (2) considered the learning environments

outside school as opportunities and resources. Most expansive (1), learning was understood as a way of being, and the learning environment consisted of the entire habitat of the individual, across any arbitrary borders of age, organisation, and discipline. Based on the results, we highlight that teacher education needs to cover out-of-school learning environments, and to develop teachers' skills for creating professional networks, also externally, and to provide the students theoretical and practical tools for both. Furthermore, we emphasize that the notion of lifelong learning should be explicitly elaborated in the curriculum.

Keywords: learning, learning environment, teacher training

Aikuiskasvatus 40(3), 197

Vuorovaikutus, osallistuminen ja tekstin yhteinen tuottaminen – Tapaustutkimus valmennusryhmäkeskusteluista

Osallistumiseen kasvattaminen on keskeinen, läpi elämän jatkuva socialisaation haaste. Konkreettinen osallistumiseen kasvattamisen keino on tekstin yhteinen tuottaminen kasvokkaisessa vuorovaikutuksessa, mitä tässä tapaustutkimuksessa tarkastelemme kahdessa ryhmässä: 1) uusiin työkäytänteisiin keskittyvässä henkilöstökoulutuksessa ja 2) työelämään valmentavassa mielenterveyskuntoutuksessa. Tutkimusmenetelmänä on keskusteluanalyysi, jonka avulla yhtäältä selvittämme, miten osallistumista pyritään edistämään tekstin yhteisen tuottamisen avulla. Toisaalta tarkastelemme tämän tavoitteen toteutumista käytännössä kysyen, millaisia osallistumisen mahdollisuuksia ja rajoitteita tekstin avulla osallistaminen faktuaalisesti tuo vuorovaikutukseen.

Analyysimme viittaa osallistamispyrkimysten ja todellisen osallistumisen väliseen jännitteeseen. Henkilöstökoulutuksessa tekstin yhteinen tuottaminen näyttää edistävän osallistumista, mikä ilmenee osallistujien ta-

vassa jatkaa toistensa aloittamia lauseita sisällöllisesti ja syntaktisesti sekä pyrkii yhteistoiminnassa saattamaan ajatukset dokumentointikelpoiseen muotoon. Kirjoittamistoiminnan kannalta tuotettavan tekstin yhteisen omistajuuden säilyttäminen on silti haasteellista, mikä asettaa osallistumiselle myös rajoitteita. Mielenterveyskuntoutuksessa tavoitteiden ja käytännön välinen jännite on erityisen selkeä, mikä haastaakin kehittämään tässä kontekstissa paremmin toimivia yhteiskirjoittamisen käytäntöjä. Yhteisöllisten tekstikäytänteiden hallinta ei synny vain kirjoitusmahdollisuuden tarjoamisesta, vaan sitä on tuettava pedagogisin ratkaisuin.

Asiasanat: vuorovaikutus, osallistuminen, osallistaminen, yhteiskirjoittaminen, keskusteluanalyysi, henkilöstökoulutus, mielenterveyskuntoutus

Aikuiskasvatus 40(3), 212

Social interaction, participation, and shared text production – A case study on discussions in group coaching

Socialization to participation is a lifelong educational challenge. One concrete practice to support such socialization is the shared production of texts in face-to-face interaction. This case study considers the practice in the contexts of 1) personnel training and 2) mental health rehabilitation. Drawing on conversation analysis as a method, we examine how participation is facilitated by shared text production practices. Furthermore, we consider realization of the goal, asking what possibilities and constraints of participation these practices bring to the interaction.

Our analysis points to a dichotomy between the attempts to promote participation and the actual degree of participation thereby generated. In personnel training, shared text production seems to facilitate participation, demonstrated by the participants

continuing each other's utterances and collaborating in formulating the thoughts into documentable text. Still, a shared ownership of the emerging text is challenging to achieve. This challenge is even more prevalent in mental health rehabilitation where our analysis points to a need to develop shared text production practices more appropriate for the context. Mastering the community's practices does not emerge solely from having been given the possibility to participate, but it needs to be supported by pedagogical solutions.

Keywords: social interaction, participation, shared text production, conversation analysis, personnel training, mental health rehabilitation

Aikuiskasvatus 40(3), 212